

Olga Lipińska, Robert Kunkel

Wierzbica, woj. radomskie. Stanowisko II. Kościół św. Stanisława

Informator Archeologiczny : badania 14, 248-250

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TYLICZ
woj. nowosądeckie
Stanowisko 2

Muzeum Archeologiczne
w Krakowie

Badania prowadził mgr Stanisław Kołodziejcki. Finansował Urząd Miasta i Gminy w Krynicy. Pierwszy sezon badań. Relikty nowożytnego budynku /zamek ?/.

Stanowisko położone jest w zakolu potoku Mochnaczka, na niższej terasie. Teren ten był poprzednio objęty badaniami powierzchniowymi, które dostarczyły zabytków prahistorycznych w postaci krzemieni posiadających ślady intencjonalnej obróbki oraz zabytków z okresu nowożytnego - ceramika, grot bełtu kuszy, podkowa.

W związku z podjętą budową stadionu sportowego wynikała konieczność przeprowadzenia badań ratowniczych na terenie zagrożonym pracami niwelacyjnymi. Wykopem sondażowym o powierzchni 10 m² przecięto sztucznie uformowane wzniesienie nad murowaną piwnicą. W wykopie odsłonięto pod warstwami gruzu poziom użytkowy składający się z przepalanej gliny i spalenizny. Warstwa ta zawierała znaczną ilość zabytków ruchomych w postaci gwoździ, ułamków naczyń ceramicznych oraz fragmentów kafli, które to zabytki można datować na okres XVI-XVIII w. W północnej części wykopu odsłonięto także relikty kamiennego fundamentu budynku. Był on stratygraficznie związany z wyżej wspomnianym poziomem użytkowym.

W 2 wykopach sondażowych o powierzchni 6 m², zlokalizowanych w południowej części stanowiska, na skraju terasy, nie stwierdzono warstw kulturowych. Niewielki zakres badań nie pozwala na rekonstrukcję rozmiarów i wyglądu istniejących tu budowli. Jednakże charakter zabytków /kafle bogato ornamentowane/ stanowi przesłankę świadczącą za możliwością łączenia, z dużą dozą ostrożności, odsłoniętych konstrukcji i poziomu użytkowego, z wymienionym w źródłach pisanych w połowie XVIII wieku - zamkiem w Tyliczu.

Materiały i dokumentacja z badań zostały oddane do dyspozycji Urzędu Miasta w Krynicy.

Badania wstępne zakończone.

WĄWOLNICA
woj. lubelskie
Stanowisko 1

patrz
późne średniowiecze

WIERZBICA
woj. radomskie
Stanowisko II
Kościół św. Stanisława

Państwowe Muzeum
Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadzili mgr Olga Lipińska i mgr inż.arch.Robert Kunkel. Finansowało PMA w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Okres nowożytny.

Kościół św.Stanisława w Wierzbicy jest usytuowany na niewielkim wzgórzu wznoszącym się łagodnie nad płytkim, niegdyś zabagnionym obniżeniem terenu, zajętym przez zabudowę osiedla zwanego "Stara Wierzbica". Jest on orientowany, w swojej obecnej formie barokowej. Według istniejących przekazów źródłowych został on wzniesiony w roku 1708.

Celem badań było sprawdzenie możliwości identyfikacji tego obiektu ze znanym ze źródeł średniowiecznych kościołem św.Idziego w Wierzbicy, bądź też ewentualne wykrycie w bezpośrednim jego sąsiedztwie fundamentów wcześniejszej budowli. Na celowość prowadzenia tych poszukiwań wskazywały następujące przesłanki: 1/ usytuowanie kościoła w obrębie osady poświadczonej w źródłach wczesnośredniowiecznych, 2/ odkrycie w ogrodzie plebanii osadnictwa wczesnośredniowiecznego /?/ i średniowiecznego, 3/ tradycja kontynuacji miejsca budowy obiektów sakralnych oraz 4/ zachowane w istniejącej obecnie budowli barokowej elementy starsze, jak gotycka chrzcielnica kamienna oraz późno renesansowy portal znajdujący się wewnątrz kościoła.

We wstępnej fazie badań wykonano architektoniczny pomiar rzutu kościoła, w oparciu o założoną siatkę geodezyjną. Pomiar ten wykazał wyraźne skrócenie osi prezbiterium w stosunku do osi nawy, niejednakową grubość murów poszczególnych partii budowli oraz nieregularności we wzajemnym usytuowaniu nawy, prezbiterium i kaplic bocznych. Zaobserwowana niejednorodność planu obecnej budowli zdaje się sugerować, że poszczególne jej elementy nie są jednoczasowe.

Opierając się na analizie rzutu kościoła, założono wokół jego ścian zewnętrznych 4 wykopy o łącznej powierzchni około 20 m². Były one umieszczone przy południowej ścianie prezbiterium w-miejscu jego styku ze wschodnią ścianą kaplicy N.Marii Panny /wykop 1/ oraz w jego południowo-wschodnim narożniku /wykop 4/, a także przy obu ścianach nawy kościoła /wykopy 2 i 3/.

W wykopie nr 1 odsłonięto murowaną kryptę nieistniejącego nowożytnego grobowca, zawierającego dwa pochówki. Nikłe ślady drewna i metalowe okucia świadczą, że zmarłych złożono do grobu w ozdobnych, drewnianych trumnach. Przy jednym z pochówków /prawdopodobnie kobiecym/ znaleziono prostokątną metalową blaszkę z wytłaczanym wizerunkiem dość nieczytelnym z racji złego zachowania przedmiotu oraz krzyżyk z brązu /zakończenie od różańca ?/. Zachowały się również fragmenty taśmy z materiału, przetykanej metalową nitką, stanowiącej zapewne obramowanie odzieży.

Wokół kościoła istniało wielowarstwowe cmentarzysko. Krypta oraz wkopy fundamentowe świątyni wierzbickiej zniszczyły znaczną

liczbę pochówków. W wykopach 1, 2 i 4 odkryto łącznie 15 szkieletów zalegających na dość różnych głębokościach. W przeważającej części pochówki te posiadały orientację zachodnią i charakteryzowały się brakiem wyposażenia. Wyjątek stanowi pochówek nr 12 zawierający dwie monety /jedna z nich to dobrze zachowany szeląg ryski bity w roku 1606/. Z cmentarzyska przykościelnego pochodzi również pierścionek z brązu, duża ilość gwoździ żelaznych kowalskich i sporadycznie znajdowana w ciemnej ziemi ceramika nowożytna, średnio-wieczna i "starsza".

Na podstawie badań fundamentów odsłoniętych w wykopach stwierdzono, że nie są one jednorodne i pochodzą z różnych faz wznoszenia budowli. Najstarszą ze zbadanych partii kościoła jest zapewne granitowo-wapienny fundament południowej ściany prezbiterium. Wskazuje na to jego najgłębsze posadowienie i brak użycia cegły występującej sporadycznie w innych partiach fundamentów. Jest on zapewne starszy od stojącej na nim obecnie ściany prezbiterium.

Badania prowadzone przy kościele wierzbickim potwierdziły przypuszczenia o niejednofazowości świątyni wierzbickiej oraz wykazały że wzgórze na którym wzniesiono w początkach XVII wieku kościół św. Stanisława wykorzystywane było jako teren cmentarza przykościelnego już znacznie wcześniej, zapewne jeszcze w czasach średniowiecznych.

WIŚLICA
woj. kieleckie
Stanowisko-grodzisko

patrz
wczesne średniowiecze

WŁOCŁAWEK

patrz
okres średniowieczny

ZAMOŚĆ
Stare Miasto

PP Pracownie Konserwacji
Zabytków
Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska
Oddział w Zamościu

Badania prowadzili mgr Grażyna Nawrołska i mgr Paweł Dębowski pod kierownictwem mgr Tadeusza Nawrołskiego /autor sprawozdania/. Finansowała Wojewódzka Dyrekcja Rozbudowy Miast i Osiedli Wiejskich w Zamościu. Czwarty sezon badań. Miasto nowożytne /koniec XVI-XIX w./.

Tegoroczne badania archeologiczne koncentrowały się na wybranych elementach fortyfikacji bastionowych oraz nadzorach prowadzonych w obrębie zespołu staromiejskiego.